

Malalties laríngies i de la cavitat de ressonància: valoració i intervenció

2015/2016

Codi: 101716

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500893 Logopèdia	OB	2	2

Professor de contacte

Nom: Juan Lorente Guerrero

Correu electrònic: Juan.Lorente@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: espanyol (spa)

Equip docent

Juan Pinas Massó

Juan Luis Quesada Martínez

Ana Maria García Arumi

Marc Pellicer Sarasa

Silvia Naches Solsona

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

És convenient que l'alumne tingui coneixements generals d'anatomia i fisiologia dels òrgans que componen el sistema de la veu i el sistema nerviós i la seva relació amb la producció del llenguatge, de la parla i de la veu, així com del seu funcionament, la qual cosa facilitarà la comprensió dels trastorns de la veu que puguin aparèixer en moltes situacions patològiques.

Objectius

L'assignatura "*Malalties laríngies i de la cavitat de ressonància: valoració i intervenció*" s'imparteix en el segon curs del segon semestre del Grau de Logopèdia.

La patologia que afecta al nas, la faringe, la laringe i l'orella, sol cursar amb trastorns de la comunicació. Els metges i en particular els ORL són sovint les primeres persones a ser consultades quan el llenguatge triga a aparèixer, quan la parla és difícil d'entendre o quan hi ha alguna altra alteració de la veu.

Podem definir la logopèdia especialitat para mèdica, que s'ocupa, sota la direcció d'un metge responsable ORL i foniatra, del tractament pedagògic de les alteracions de l'audició, del llenguatge i de la parla. La seva finalitat consisteix a millorar la capacitat de comunicació d'aquests pacients i facilitar la seva integració social.

Amb el temari de l'assignatura es pretén que l'alumne adquireixi un coneixement precís de la anatomia i fisiopatologia, de la clínica i dels mètodes diagnòstics de l'aparell de la fonació (laringe, faringe, cavitat bucal i fosses nasals), per poder intervenir en els trastorns de la veu desenvolupant les funcions del logopeda: prevenció, detecció primerenca, avaluació i valoració de les necessitats individuals, aplicació de tècniques re educatives de la veu segons les necessitats individuals. Assessorament a la família en cas necessari sobre la intervenció del logopeda de forma individualitzada.

Col·laboració amb altres professionals: les exploracions especialitzades són competència de l'ORL o del foniatre. No obstant això, el logopeda ha de saber interpretar un informe remès per aquests especialistes d'un pacient afectat d'un trastorn de la veu.

OBJECTIU DE L'ASSIGNATURA:

1. Oferir a l'alumne una visió àmplia del conjunt d'òrgans que intervenen en el llenguatge, així com del seu funcionament.
2. Que l'alumne tingui uns conceptes bàsics sobre la anatomia i fisiopatologia, de la clínica, del diagnòstic, del tractament i del pronòstic de les alteracions de la veu. Es fa èmfasi en els factors de risc sobretot els signes i símptomes que ens han de fer sospitar que estem davant d'una patologia greu.

Amb el temari de l'assignatura l'alumne aprendrà a relacionar els coneixements ja adquirits en l'assignatura d'anatomia i fisiologia dels òrgans de la fonació amb la producció vocal i aprendrà a discriminar entre veu normal i patològica.

El tractament mèdic-quirúrgic de les disfonies s'impartirà a l'assignatura optativa de quart de grau

Competències

- Actuar d'acord amb el codi deontològic de la professió: respectar el secret professional, aplicar criteris professionals de finalització i derivació dels tractaments.
- Assessorar les famílies i l'entorn social dels pacients i afavorir-ne la participació i la col·laboració en el tractament logopèdic.
- Comunicar oralment i per escrit les observacions i les conclusions al pacient, als familiars i a la resta de professionals que intervenen en l'atenció, adaptant-se a les característiques sociolingüístiques de l'entorn.
- Demostrar que es comprèn el funcionament de la professió i l'estatus legal del logopeda.
- Demostrar que es comprenen els trastorns de la comunicació, el llenguatge, la parla, l'audició, la veu i les funcions orals no verbals.
- Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
- Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.

Resultats d'aprenentatge

1. Demostrar que es coneix l'estatus legal del logopeda en el sistema sanitari.
2. Descriure els principals trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució.
3. Elaborar una història clínica a partir dels símptomes i els signes aportats pel pacient.
4. Enumerar una llista de consells pràctics per incitar la participació de la família en el tractament logopèdic.
5. Explicar als pacients el significat d'informes mèdics, així com la influència que poden exercir els trastorns sistèmics en les funcions vocal, auditiva i deglutòria.
6. Explicar els efectes positius que podria tenir l'entorn social en la millora del tractament logopèdic de diferents casos pràctics.
7. Explicar la repercussió de diversos trastorns de la parla, la veu, l'audició i la deglució en els processos comunicatius.
8. Exposar per escrit el diagnòstic i el tractament logopèdic proposat amb la finalitat d'informar altres professionals implicats en el cas (foniatres, otorinolaringòlegs, mestres, pediatres, etc.).
9. Identificar, analitzar i resoldre problemes ètics en situacions complexes.
10. Identificar les situacions que requereixen derivar el pacient a altres professionals.
11. Respectar el secret professional en les pràctiques clíniques.
12. Treballar en equips intradisciplinaris i interdisciplinaris.

Continguts

TEMARI de CONTINGUT

1. Anatomia i fisiologia de la veu i respiració: acústica vocal, anatomia i fisiologia de la laringe (mecànica laríngia). Comunicació verbal i no verbal. Vies nervioses. Veu parlada, veu cantada. Professionals de la veu.
2. Avaluació clínica del pacient amb trastorns de la veu. Concepte de veu normal Nivells d'ús de la veu. Síntomes vocals. Examen funcional de la veu (protocol Teatinos). Historia clínica. Exploració física general i ORL.
3. La cavitat de ressonància, aparell respiratori i digestiu en la veu i la parla.
4. Exploració física i funcional de l'aparell respiratori i cavitat de ressonància.
5. Alteracions funcionals de les fosses nasals, de la faringe, de la cavitat oral i aparell respiratori.
6. Malformacions congènites de la cavitat oral.
7. Exploració de la veu. Exploració clínica de la laringe: inspecció i palpació, laringoscòpia indirecta, directament, endoscòpia, fotografia laríngia i radiologia.
8. Estudi aerodinàmic de la funció vocal i laríngia. Temps de fonació, fonograma. Estroboscòpia. Odeograma. Espectrograma. Sonograma. Electroglotograma. Filtrat invers. Registre. Avantatges de la espectrografia versus l'anàlisi acústic. Electromiografia laríngia.
9. Fisiologia de l'articulació de la parla. Exploració de la parla.
10. Trastorns de la veu d'origen oral, nasal, sinusal i pulmonar. Alteracions de la ressonància: faringolàlies i rinolàlies.
11. Traumatismes iatrogènics de la laringe i de la tràquea.
12. Fisiopatologia faringo-laríngia. Funcions del IX i X parells cranials. Trastorns funcionals de la laringe: tos, aspiracions, disfonia i dispnea.
13. DISFONIES: etiologia, fisiopatologia, classificació de les disfonies, diagnòstic i diagnòstic diferencial.
14. DISFONIES ORGÀNIQUES: Malformacions laríngies, disfonies endocrí. metabòliques, per patologia pulmonar, de l'aparell locomotor, l'aparell genitourinari, per tòxics, per RGE (patologia ORL per reflux faringolaríngia).
15. DISFONIES ORGÀNIQUES: inflamatòries, tumorals, post cirurgia, traumàtiques.
16. DISFONIES FUNCIONALS. Disfonies psiquiàtriques i per malalties neurològiques.
17. PARALISIS laríngies perifèriques i centrals.
18. ENVELLIMENT: veu, parla i respiració. PREBIFONIAS.
19. DISFONIA INFANTIL. Característiques de la veu i de la laringe infantil. Etiologia, clínica i diagnòstic.
20. PUBERFONIAS. Etiopatogènia. Clínica i intervenció de les alteracions de la veu en l'adolescent.
21. Trastorns de la deglució: disfàgies oro faríngies: fisiopatologia, clínica, diagnòstic. DISFÀGIA post cirurgia.
22. Disglòssies. Etiologia, clínica, classificació i diagnòstic. Fenedures maxil·lars i facials i problemes de la parla. Fenedures facials. Disglòssia labial: llavi leporí. Disglòssia lingual. Fissura palatina: insuficiència vel faríngia. Disglòssia mandibular.
23. Otorinolaringòleg i logopeda.

PROGRAMA de PRÀCTIQUES

(Consultes externes d'ORL en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron (**ADULTS I NENS**))

1. EXAMEN GENERAL: Història Clínica. Inspecció: (estat nutricional i actitud del pacient, signes i símptomes neurològics, etc.) I palpació.
2. EXPLORACIÓ DE LES FOSSES NASALS. Història clínica. Inspecció massís facial. Rinoscòpia. Endoscòpia. Rinomanometria. Exploració per imatges.
3. EXPLORACIÓ REGION CERVICAL. Història clínica. Inspecció. Palpació. Exploració de parells cranials. Exploració per imatges.
4. EXPLORACIÓ DE LA CAVITAT ORAL I FARINGE. Història clínica. Inspecció i palpació (Motricitat facial. Arcades dentàries. Llengua. Paladar ossi). Proves funcionals del vel del paladar. Exploració per imatges.
5. EXPLORACIÓ DE LA VEU I DE LA PARLA. Valoració subjectiva i història clínica.
 1. Examen de la laringe. Laringoscòpia. Fibroscòpia. Estroboscòpia.
 2. Estudi aerodinàmic de la funció vocal i laríngia.
 3. Registre de la veu. Espectrofotografia.
 4. Electromiografia de la laringe.
 5. Exploració per imatge de la laringe.
6. AVALUACIÓ DELS TRASTORNS DE LA DEGLUCIÓ.
 1. 6.1. Valoració subjectiva i història clínica en pacients amb disfàgies i aspiració.
 2. 6.2. Exploració clínica de les disfàgies oro faríngies
 3. 6.3. Proves funcionals i proves complementàries: radiologia, manometria, vídeo endoscòpia, vídeo fluoroscòpia, etc

Metodologia

Classes teòriques

Exposició dels temes teòrics amb material iconogràfic estimulant la discussió de la matèria.

Pràctiques Hospital

Les pràctiques tindran lloc a consultes externes del Servei d'Otorinolaringologia en 1a planta annexos de l'Hospital Universitari Vall d'Hebron. **Obligatori acudir amb bata.**

Els alumnes estaran integrats en un equip assistencial en consultes externes: observaran com es realitza una història clínica, exploració anatòmica i funcional de la veu, perquè l'alumne entengui i compregui la importància de la història clínica i l'exploració en el diagnòstic.

Tots els alumnes en gestió acadèmica es repartiran en 6 grups. Cada grup assistirà 2 dies (assignats prèviament) a l'hospital de 9 a 15 hores. **Seràn obligatòries.**

No es podran realitzar canvis.

5

Els alumnes que es matriculin en l'assignatura optativa del tractament mèdic-quirúrgic aniran a quiròfan per observar en directe els diversos passos de la fono microcirurgia (preparació per a la cirurgia, instrumental i tècniques, etc.).

Presentació del cas clínic

La realització d'uns treballs pràctic sobre un cas clínic que proposarà el professor de les pràctiques en grups de no més de tres persones, que s'haurà de fer una revisió bibliogràfica sobre el tema i que es lliurés escrit al professor i defensarà en públic les setmanes d'avaluació.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes teòriques	36	1,44	2, 3, 7
Pràctiques Hospital	10	0,4	2, 3, 7, 10, 12
Tipus: Supervisades			
Exposició i defensa del cas clínic	4	0,16	2, 3, 7, 8, 10
Tutoria presencial revisió treball	5	0,2	2, 3, 7
Tipus: Autònomes			
Elaboració del treball	18	0,72	2, 3, 7, 8, 12
Estudi de matèria	45	1,8	2, 3, 7, 12
Preparació presentació cas clínic	15	0,6	2, 3, 5, 7, 8
Revisió bibliogràfica	12	0,48	2, 3, 7, 8, 12

Avaluació

"Les competències d'aquesta assignatura seran avaluades:

Pr
: S
TE

Contingut teòric:

Hi haurà 2 exàmens tipus test (semanas: 9 y 18), amb preguntes de 5 alternatives de les quals només una és correcta. L'examen inclourà almenys dues preguntes per tema, encara que aquest nombre es podrà incrementar en funció dels continguts teòrics i la rellevància d'aquests a l'hora de consolidar les bases teòriques de l'assignatura. Les preguntes en blanc restaran nota. Tres preguntes mal resten una bé. Només una opció és la correcta. **LA NOTA MÍNIMA PER APROVAR LA MATÈRIA ÉS UN 5 A CADA EXAMEN TIPUS TEST: NO ES FARÀ MITJANA AMB NOTES INFERIORS.**

Cada examen Representarà el 30% de la nota de l'assignatura.

Pràctiques de l'hospital: S'avaluarà l'assistència i implicació de l'alumne y l'exposició del cas clínic 30% .

L'assistència a totes les pràctiques serà obligatòria per aprovar l'assignatura i suposarà un 10% de la nota final.

Nota final de l'assignatura estarà conformada per la següent fórmula: Contingut teòric equival al 60% + Cas clínic suposa el 30% de la nota final + l'assistència a les pràctiques equival al 10% de la nota final.

Estudiant evaluable: quan l'estudiant lliura evidències d'aprenentatge amb un pes que com a mínim sigui del 40%.

Superació de l'assignatura: quan l'estudiant s'ha presentat a totes les proves obtenint una puntuació mínima de 5.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència pràctica clínica	10%	0	0	1, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 12
Avaluació de l'exposició del cas clínic	40%	3	0,12	2, 3, 7, 8, 10, 12
Prova objectiva de resposta múltiple I	30%	1	0,04	2, 3, 7, 10
Prova objectiva de resposta múltiple II	30%	1	0,04	2, 3, 6, 7, 10

Bibliografia

1. Cobeta I., Nuñez F., Fernández S. Patología de la voz.. Ponencia Oficial de la Sociedad Española de ORL y Patología Cervico-Facial 2014. Ed. Marge Medica Books
2. Perelló J. Trastornos del habla. Ed. Massón 5º edición. Barcelona 1995.
3. Le Huche F, Allali A. La voz Tomo (1,2,3, 4). Ed. Massón. Barcelona 2004
4. Ramírez C. Manual de Otorrinolaringología, Ed. McGraw-Hill. Madrid 2007
5. Perelló J. Evaluación de la voz, lenguaje y audición. Ed. Lebón. Barcelona 1996
6. Bermúdez R. Exploración clínica de los trastornos de la voz, el habla y la audición. Ed. Aljibe. Málaga. 2003.
7. Suárez A. Martínez J.D., Moreno J.M, García ME. Trastornos de la voz. Estudio de casos. Ed. EOS 2003.
8. Educación de la voz. Anatomía, patologías y tratamiento. Ed Ideaspropias. 2004.
9. Peña J. Manual de logopedia. Ed. Massón. Barcelona 2001.
10. Puyuelo M. Casos Clínicos en logopedia. Ed. Massón 1997
11. Casado J. C. La evaluación clínica de la voz. Fundamentos médicos y logopédicos. Ed. Aljibe. Málaga 2002.
12. Menaldi J. La Voz Patológica. Ed. Panamericana 2002
13. Bleeckk. Disfagia: Evaluación y reeducación de los trastornos de la deglución. Ed. McGraw-Hill 2004.
14. Jaume G, Tomas M. Manejo de la disfagia y aspiración. Ed. Ergon 2007
15. Navarro S. Navarro F., Romero P. Voz: Trastornos y rehabilitación. Ed. CEP 2007
16. Casado J. C. Pérez A. Trastornos de la voz: Del diagnóstico al tratamiento. Ed. Aljibe.Málaga 2009.
17. Tomas M, Bernal M. Tratado de otorrinolaringología pediátrica. Ponencia de la SEORL 2000.
18. Patología de la voz. I Cobeta, F. Nuñez, S Fernández. Ponencia Oficial de la SEORL PCF Ed. Marge Méica Books 2014